แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

ภาคภูมิ มณีโชติ[1] , ศิริณา จิตต์จรัส[2] ,พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 2) เสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน 332 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับผู้นำ จำนวน 5 คน เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 6 คน และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 6 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม การรับประโยชน์ และการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม การรับประโยชน์ และการประเมินผลอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบได้แก่ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) มีความพร้อมในการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เสริมพลังทางความคิด ใช้ประสบการณ์ เรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม รวมถึงมีขั้นตอน และกระบวนการ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติการ 3) การรับประโยชน์และคุณค่า และ 4) การประเมินผลคำสำคัญ : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

[1] นักศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร

[2] ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร

[3] ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร

Guideline to Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century

Pakpoom Manechot[4] , Sirina Jitcharat2[5],Pannapatt Prangsrichareansuk[6]

Abstract

This research is use data collection of Mix method research. The research purpose were : 1) Study the conditions and the needs to Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century. 2) To Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century. Which data collection include, Quantitative data collection .The sampling study 332 people of Social Development and Human Security Volunteers .(SDHSV) By questionnaires, and data analyze using descriptive statistics such as Percentage, mean and standard deviation. And Qualitative data collected from the Key informants interviews of 6 people, consisting of 1 people of Social Development and Human Security Volunteers Staff. and 5 people of Social Development and Human Security Volunteers leaders for explore basic information. And focus group with 12 Key informants, consisting of 6 people of the homeless protection staff and 6 people of Social Development and Human Security Volunteers, who analyzed the data with content analysis.

The result revealed that overall, 1. Condition of Learning Participation Include, Planning, project and activities Implementation, Benefit and Evaluation at the low level. And needs of Enhancement Learning Participation Include, Planning, project and activities Implementation, Benefit and Evaluation It was found a high level. 2 . Guideline to Enhancement for Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century have a elements such as Community based (SDHSV), Readiness to learn, Network learning, Empowerment, Use experience and Teamwork learning. Inclusive of Step and Process as follow 1) Planning 2) Action 3) Valuable and 4) Evaluation .

Keyword: Learning participation, Homeless protection, Social Development and Human Security Volunteers

---

[4] Student of Doctor Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silapakorn University.

[5] Thesis Advisor : Associate Professor Ph.D.of Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silapakorn University.

[6] Thesis Co - Advisor : Teacher Ph.D. of Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silapakorn University.

ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

จากการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาของประเทศไทยทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ส่งผลกระทบกับมนุษย์ทั้งเชิงโครงสร้างประชากร การศึกษา การประกอบอาชีพและรายได้ สภาพทางสังคม ที่อยู่อาศัย เนื่องจากคนไทยยังประสบปัญหาด้านศักยภาพและระดับคุณคุณภาพชีวิต (คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งถ้าขาดการเตรียมความพร้อมหรือปรับตัวท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ จึงมีความสุ่มเสี่ยงอาจตกอยู่ในสถานะผู้ที่ประสบสภาวะยากลำบาก หรืออาจเรียกได้ว่า "บุคคลไร้ที่พึ่ง" โดยพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 กำหนดนิยามคนไร้ที่พึ่งไว้ว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การครองชีพ บุคคลที่มีฐานะยากจน บุคคลที่ไม่สามารถประกอบอาชีพและให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และจากการสำรวจจำนวนคนไร้ที่พึ่งทั้งประเทศไทย พบว่า มีจำนวนมากถึง 70,539 คน (ภีมกร โดมมงคล, 2561) ที่ต้องได้รับการดูแลทั้งจากภาครัฐและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนั้น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) มีชื่อภาษาอังกฤษว่า "Social Development and Human Security Volunteers" ซึ่งในเนื้อหาบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คำย่อว่า อพม. แทนชื่อทางการ อพม.เป็นกลไกภาคประชาชนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีสัญชาติไทย รักในความเป็นจิตอาสา มุ่งทำประโยชน์ทางสังคมเพื่อส่วนรวมในระดับพื้นที่ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ [พส.], 2558) ในปี พ.ศ.2561 มีจำนวน อพม. รวมทั้งสิ้น 97,165 คน ซึ่งกระจายตัวอยู่ใน 77 จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย(ข้อมูล ณ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2561, กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม [กอส.], 2561) อพม. มีบทบาทหน้าที่ในการสำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในชุมชน เยี่ยมบ้าน ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [พม.], 2560)

จากบทบาทหน้าที่ของ อพม. ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของ อพม. ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ คณะกรรมการในการส่งเสริมงาน อพม. ที่มีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ ให้ความเห็นชอบและกำหนดหลักสูตรอบรมต่างๆ ของ อพม. เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระเบียบ เช่น การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพ การเข้าร่วมประชุม รวมถึงสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพประจำปี การจัดฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานต่างๆของ อพม. จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าการจัดฝึกอบรมจะเป็นการกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลาง รวมถึงในการจัดการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมให้แก่ อพม.ทุกคน อันมีข้อจำกัดเรื่องของงบประมาณ จำนวนของอพม.ในการรับผิดชอบดูแล จึงส่งผลต่อการกำหนดจำนวน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและคุณสมบัติ อีกทั้งสภาพปัญหาส่วนตัวของ อพม.ในการเข้าร่วมรับการพัฒนาศักยภาพ อาทิ การมีภารกิจงานอื่น ระยะเวลา การเดินทาง ข้อจำกัดด้านความรู้จากรายละเอียดข้างต้น จึงอาจทำให้อพม. ขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และเพื่อนสมาชิก ให้พร้อมเป็นอาสาสมัครที่มีทักษะความสามารถในการติดต่อสื่อสารที่ดีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ไขปัญหา การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นฐาน สอดคล้องต่อสภาพปัญหา

และความต้องการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างการเรียนรู้ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (2556) ได้สรุปหลักการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาทักษะทางความคิด วิเคราะห์(ทริลลิง Trilling, 2009 อ้างถึงใน พงษ์ลิขิต เพชรผล, 2559)

ด้วยความสำคัญของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทหน้าที่ที่หลากหลายของอพม. ประกอบกับยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับ อพม.ผู้วิจัย จึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ อพม.และเพื่อนสมาชิก ได้พัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในขั้นตอน 1) วางแผนการเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการในการเรียนรู้ 2) การปฏิบัติการเพื่อจัดโครงการหรือกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ 3) การรับประโยชน์เพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และ 4) การประเมินผลเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างการเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอพม. และสมาชิก ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เกิดการพึ่งตนเอง สมานสามัคคี พัฒนาองค์กร บทบาทและหน้าที่ ส่งเสริมความเข้มแข็งในการเรียนรู้ของกลุ่มอพม.ในฐานะเป็นชุมชนของอาสาสมัครผู้มีจิตสาธารณะจิตอาสาในการทำงานช่วยเหลือสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

2. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ของอพม. และสมาชิกในศตวรรษที่ 21 เป็นการใช้การมีส่วนร่วมเป็นฐานในการเรียนรู้ โดยผู้วิจัย นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ปิยธิดา ปาลรังษี, 2557) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การลงมือปฏิบัติหรือการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพ ความต้องการ และแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21

นิยามศัพท์

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หมายถึง การวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ การปฏิบัติการดำเนินงานจัดโครงการและกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบ ลงมือกระทำ การรับประโยชน์เพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่นและมีความภาคภูมิใจ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

2. สภาพ หมายถึง สภาวะปัจจุบันในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสถานการณ์ ลักษณะวิธีการส่งเสริม

3. ความต้องการ หมายถึง ความคาดหวังแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21

4. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพความต้องการ และแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบ ขั้นตอน และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. ในศตวรรษที่ 21

5. ศตวรรษที่ 21 หมายถึง ยุคปัจจุบันที่ส่งเสริมการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ยึดหลักประชาธิปไตย มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย พึ่งตนเองและเครือข่าย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(อพม.) จำนวน 1 คน และ อพม. ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้นำในระดับพื้นที่ ประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเคยได้รับรางวัลจากการเป็นอพม. โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) รวม 332 คน โดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน่ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ไว้ที่ระดับ .05 และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากเลือกจังหวัดที่มีจำนวนอพม. สูงสุดใน 3 อันดับ ปี 2561 จำนวน 4 ภูมิภาคๆละ 1 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคเหนือ : จังหวัดเชียงราย, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดศรีสะเกษ, ภาคกลาง : จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และภาคใต้ : จังหวัดสงขลา

3. จัดสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 12 คน เพื่อเสนอสภาพ และความต้องการ รวมถึงแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน 6 คน มีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือตัวแทน และมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 2 ปี ในระดับพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 6 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดละ 6 คน ซึ่งประกอบด้วย อพม. จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 3 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

4. ส่งแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาตลอดชีวิต อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง สาธารณสุข การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมทำการประเมินความเหมาะสมในการปฏิบัติการ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. สภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่าจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน พบว่า การจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพจะมีหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้ดำเนินการหลัก เนื่องด้วยนโยบายของผู้บริหารมีความต้องการให้ อพม.มีความสามารถในการเป็นเครือข่ายและกลไกเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง ตามบทบาทและหน้าที่ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมให้ความรู้ ร่วมพัฒนาศักยภาพ ติดตามข่าวสาร ส่งเสริมกิจกรรมในลักษณะจิตอาสาร่วมปฏิบัติงานที่ศูนย์ประสานงานของอพม.ในระดับอำเภอ ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจากกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเข้าร่วมโครงการจัดระเบียบคนไร้ที่พึ่งและคนขอทาน ปฏิบัติหน้าที่กับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และมีความต้องการให้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยจัดขึ้นภายในชุมชน ใช้ความต้องการของอพม. เป็นฐานร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และนำเสนอ คัดเลือกเรื่องที่สมาชิกสนใจร่วมกัน และกำหนดโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกประสบการณ์ พัฒนาแนวคิดในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ความรู้ด้านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงให้อพม. ที่ขาดโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วม

จากการสอบถามความคิดเห็นของ อพม. รวม 332 คน พบว่า อพม. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.00 อยู่ในช่วงอายุ 46-50 ปี ร้อยละ 24.10 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 75.60 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 39.50 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 85.20 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 39.20 มีประสบการณ์ในการทำงานเป็น อพม. อยู่ในช่วง 1-5 ปี ร้อยละ 32.20,6-10 ปี ร้อยละ 24.10 และ 11-15 ปี ร้อยละ 16.60 รวมถึงดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร และจิตอาสาขององค์กรต่างๆ อาทิ อสม.,จิตอาสาพระราชทาน วปร.904 ,กาชาด ,อพปร. รวมถึงได้รับประโยชน์จากการเป็น อพม. อาทิ การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ ร้อยละ 74.10 ประกาศเกียรติคุณ อพม.ดีเด่นประจำปี ร้อยละ 15.40 พิจารณาแต่งตั้งเป็น อพม.กิตติมศักดิ์ รับวุฒิบัตรและเข็มกิตติมศักดิ์ ร้อยละ 2.10 และให้ความคิดเห็นต่อสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21	สภาพ			ความต้องการ		
	$\bar{x}$	SD	แปลความ	$\bar{x}$	SD	แปลความ
1. การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1.74	0.98	น้อย	4.48	0.68	มาก
2. การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม หรือแสวงหาทรัพยากร	1.77	0.96	น้อย	4.45	0.67	มาก
3. การรับประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้	1.74	0.97	น้อย	4.44	0.68	มาก

4. การประเมินผล พิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ	1.76	0.99	น้อย	4.44	0.70	มาก
เฉลี่ย	**1.75**	**0.97**	**น้อย**	**4.45**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรมหรือแสวงหาทรัพยากร การรับประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ ภาพรวม ($\bar{X}$= 1.75, SD =0.97) อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรมหรือแสวงหาทรัพยากร การรับประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ ภาพรวม ($\bar{X}$=4.45 , SD =0.68) อยู่ในระดับมาก แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน พบว่า ควรเปิดโอกาสให้อพม.มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การรับประโยชน์ และการประเมินผล ส่งเสริมปัจจัยการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัด หรือในท้องที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องต่อสภาพปัญหา และความต้องการ ใช้บริบทชุมชนและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ มีความต่อเนื่อง โดยให้อพม.เป็นผู้จัดประสบการณ์และร่วมเรียนรู้ มีความหลากหลายของวิธีการทำงานและอพม.ระดับผู้นำหรือได้รับรางวัล และประสบความสำเร็จเข้าร่วมกำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนรู้จากการสอบถามความคิดเห็นของ อพม. รวม 332 คน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญใน การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ ประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา คิดเป็นร้อยละ 81.90, ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ ให้อิสระทางความคิด และการกระทำ คิดเป็นร้อยละ 81.60, นำประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่ร่วมกันกำหนดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 81.30, องค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 78.90, จัดในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานของอพม. / ศาลาตำบล / หอประชุมอเนกประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 78.30, ส่งเสริมให้บุคลากรของ อพม. ร่วมเป็นวิทยากร ร้อยละ 77.70, การระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 76.80, ส่งเสริมกิจกรรม การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้มีการฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 72.90, อพม. และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 71.40 และส่งเสริมระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 62.30 จากการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 12 คน เพื่อเสนอผลสภาพ และความต้องการ รวมถึงแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ จากการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม เพื่อระดมความคิดเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ฯ พบว่า หลักการควรให้ความสำคัญกับ อพม. ในฐานะผู้ที่อยู่ในชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสแสดงศักยภาพ ความสามารถ รวมถึงใช้ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน และเสนอแนวทาง ได้แก่ ควรจัดภายในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองและสมาชิกรับผิดชอบเพื่อความสะดวกในการรวมตัว ทำกิจกรรม ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ประสานผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรของหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ร่วมกันถ่ายทอดประสบการณ์ รวมถึงจัดหา อพม. ที่มีประสบการณ์สูงหรือเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งร่วมเป็นวิทยากร เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพิ่มพูนองค์ความรู้ในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในบทบาทของอพม. โดยร่วมกันกำหนดสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาของคนไร้ที่พึ่งที่มีปัญหาซับซ้อน ฝึกปฏิบัติจริง และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่

ให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ในด้านการเขียนโครงการพัฒนาแนวคิดและเพิ่มบทบาทในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. สรุป จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน การสอบถามความคิดเห็นของอพม. จำนวน 332 คน และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำแนวทางส่งเสริมฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังตารางที่ 2 หน้าถัดไป

ตารางที่ 2 สรุปแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
1.ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) 2.มีความพร้อมในการเรียนรู้ 3.สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 4.เสริมพลังทางความคิด 5.ใช้ประสบการณ์ 6.เรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมงาน	1.การวางแผน	1.1 อพม.ประสานเครือข่าย เชิญวิทยากรทบทวนองค์ความรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง, วิธีการใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ เช่น โปรแกรมข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map ,Family Data) 1.2 แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิธีการแสวงหาความรู้ 1.3 ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ 1.4 จัดตั้งทีมงาน/กลุ่ม แบ่งหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 1.5 จัดประชุมทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนำเสนอแผน
	2.การปฏิบัติการ	2.1 อพม. ประสานเครือข่ายดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.2 เตรียมความพร้อมกิจกรรมการเรียนรู้/เขียนโครงการกิจกรรม แสวงหาทรัพยากร เชิงบูรณาการทั้งภายในและนอกชุมชน/ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้ที่สนใจเข้าร่วม 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ตามแนวคิดการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 2.4 ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิคการช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ตามขั้นตอนการช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคมโดยใช้สถานการณ์จำลอง นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเป็น สื่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศให้เกิดการมีส่วนร่วม/ ลงมือกระทำจริง/ใช้ปัญหาเป็นฐาน/ฝึกการแก้ไขปัญหา / และนำระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศต่างๆ เป็นสื่อ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูล เขียนโครงงานการเรียนรู้ (Project Based Learning) เพื่อพัฒนาความคิดและนำเสนอเป็นแผนผังทางความคิด
	3.การรับประโยชน์และคุณค่า	3.1 อพม. ประสานเครือข่ายร่วมจัดนิทรรศการแสดงผลงาน 3.2 แบ่งกลุ่มระดมความคิด ออกแบบการแสดงผลงาน 3.3 จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานการจัดการเรียนรู้ และใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อทางสังคม 3.4 ประชาสัมพันธ์/เชิญชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วม มอบใบประกาศนียบัตร รางวัล สนับสนุนทรัพยากร องค์กรสื่อท้องถิ่นนำเสนอข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึง

		สถานศึกษาในพื้นที่นำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเป็นหลักสูตรของชุมชน
	4.การประเมินผล	4.1 อพม. ประสานเครือข่ายจัดสนทนากลุ่มประเมินผล 4.2 นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ 4.3 แบ่งกลุ่มร่วมกันทบทวน พิจารณา องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 4.4 นำเสนอผลการประเมิน และวางแนวทางพัฒนาปรับปรุง

อภิปรายผล

1. สภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จากการวิจัย พบว่า อพม. จำนวน 332 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 46-50 ปี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ สวน ประมง และปศุสัตว์ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท มีประสบการณ์ในการทำงานเป็น อพม. อยู่ในช่วง 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี รวมถึงดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร และจิตอาสาขององค์กรต่างๆ ได้แก่ อสม., จิตอาสาพระราชทาน วปร.904 ,กาชาด ,อพปร. สภาพข้อมูลทั่วไปในประเด็น เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ สอดคล้องกับ มนธิรา ธาราเวชารักษ์ (2558) พบว่า อพม.ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท และประเด็นด้าน อายุ และประสบการณ์ สอดคล้องกับ จริยา แดงวันสี (2556) พบว่า อพม.มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีจากการวิจัย พบว่า สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 21 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อพม. ได้รับการดูแล ส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องในการกำหนดหลักสูตร นโยบาย วิธีการ เนื้อหา ลักษณะการจัดกิจกรรม รวมถึงเป็นผู้ดำเนินหลัก จึงอาจทำให้อพม.ขาดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับ มนธิรา ธาราเวชารักษ์ (2558) พบว่า อพม.ได้รับการส่งเสริมบทบาทจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.)มากที่สุด รองลงมาคณะกรรมการส่งเสริมงานอพม. (กอพม.) และกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม(กอส.) ความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อพม.มีความต้องการได้รับการส่งเสริมในการวางแนวทางจัดการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก สอดคล้องกับ จริยา แดงวันสี (2556) พบว่า อพม.มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ และมีความต้องการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ระดับมากที่สุด

2. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมแนวทางส่งเสริมฯ นี้ ขั้นตอน และกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการการรับประโยชน์และการประเมินผล เป็นการเปิดโอกาสให้อพม. และสมาชิกได้มีส่วนร่วมพัฒนาความคิดสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของตนเองและเพื่อนสมาชิกในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สภาพ และความต้องการในการเรียนรู้เป็นฐาน พัฒนาทักษะทางความคิดวิเคราะห์ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และลงมือกระทำ ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล แบ่งปันประสบการณ์ ยึดหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กำหนดทิศทางการพัฒนาความรู้ที่มีลักษณะเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และมีโครงการกิจกรรม วิธีการ โดยใช้เนื้อหาสาระด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และ

เทคนิคการเรียนรู้ต่างๆ และจากการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีความหลากหลายให้เกิดการพัฒนาความคิดเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงาน พึ่งพาตนเอง กลุ่มเพื่อนอพม. และเครือข่าย ร่วมกันค้นหาและใช้ทรัพยากรภายในพื้นที่ มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าของตนเอง และได้พิจารณาความก้าวหน้าผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) เนื่องจากเป็นการตั้งอยู่บนฐานสภาพปัญหา และความต้องการของ อพม. สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะนำพาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) มีความพร้อมในการเรียนรู้เนื่องจาก สถานการณ์ผู้บริหารมีความต้องการให้อพม. เป็นกลไกในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมถึงสภาพความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับมาก สะท้อนได้ว่า อพม.ตระหนักและเห็นความสำคัญเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ สอดคล้องกับ พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เนื่องจากการให้องค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มีส่วนร่วมเพื่อความหลากหลายของประสบการณ์ และเป็นระดมทรัพยากรกรในการจัดการและเรียนรู้ สอดคล้อง จากการศึกษาของ เอกชัย พุทธสอน (2556) พบว่า การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนในสังคม 4) เสริมพลัง ทางความคิด เนื่องจากการใช้วิธีการเรียนรู้แบบระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนากระบวนการทางความคิดวิเคราะห์ กลั่นกรองพิจารณาของ อพม. เปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล เรียนรู้ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ ภักดี รัตนมุขย์ (2561) ในประเด็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า เป็นการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น มีการระดมความคิด 5) ใช้ประสบการณ์ จากการวิจัยพบว่า อพม.มีประสบการณ์สูง ได้แก่ 6-10 ปี และ11-15 ปี รวมถึงมีบทบาทหน้าที่จากการเป็นเครือข่ายขององค์กรต่างๆ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในมีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมและการเรียนรู้ให้กับอพม.ที่มีประสบการณ์น้อย อาทิ ช่วง 1-5 ปี รวมถึงชุมชนที่เข้าร่วม และ 6) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม เนื่องจากเป็นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อพม.มีการพัฒนาตนเอง ปรับตัว เรียนรู้และทำงานร่วมกับสมาชิก สอดคล้องกับ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้เรียน และควรให้ความสำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สรุป ภาพรวมแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องในเชิงทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ปิยธิดา ปาลรังษี, 2557) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การลงมือปฏิบัติหรือการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในมิติของการพัฒนาอพม. มีความสอดคล้องกับ นพพร ทิพวงค์ (2552) พบว่าควรส่งเสริม อพม. ให้มีกระบวนการที่เพิ่มความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และทิศทางการทำงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงสร้างความพร้อมให้ อพม. ในการทำงานโดยการจัดโครงการ กิจกรรมอบรมฝึกทักษะเฉพาะด้านเพื่อเสริมคุณลักษณะความสามารถของอพม.ให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคม และประชาชนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการด้านการพัฒนาสังคม และแนวทางส่งเสริมฯ นี้มีความสอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 ดังที่ จอห์น แนสบิท (Naissbitt, J. ,1984 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555) กล่าวถึงสังคมยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นยุคสังคมข่าวสาร มีการใช้เทคโนโลยี เน้นการพึ่งพาตนเอง เน้นระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เกิดการ

จัดการที่เน้นเครือข่าย เป็นยุคสมัยที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือร่วมดำเนินการ เน้นการพึ่งพาตนเอง

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และสมาชิก ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิด ในการวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการ กำหนดวิธีการการปฏิบัติการดำเนินงานจัดโครงการและกิจกรรม รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเอง และพิจารณาผลสำเร็จ ในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

2. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรให้การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรต่างๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. เป็นการสร้างแบบอย่างที่ดีในการช่วยเหลือสังคม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือผู้ที่สนใจอยากเข้าร่วมโครงการอพม.เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2558) .*คู่มือการฝึกอบรมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พุทธศักราช 2558*. กรุงเทพฯ.

กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม. (2561) . *จำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ.2561*. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. สืบค้น 08 เมษายน 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422.

จริยา แดงวันสี. (2556). *บทบาท หน้าที่ตามภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพพร ทิพวงค์. (2552). *การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยธิดา ปาลรังษี. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์ลิขิต เพชรผล. (2559). *การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์. (2559). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

ภักดี รัตนมุขย์. (2561). *Thailand 4.0 ตอบโจทย์ประเทศไทย ? " มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ก้าวข้ามกับดักประเทศ 3.0 "*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

ภีมกร โดมมงคล. (2561). *การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนธิรา ธาราเวชรักษ์. (2558). *การส่งเสริมการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พ.ศ.2557* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์*การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ* : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2555). โ*ลกาภิวัตน์ศึกษา หน่วยที่ 1-5* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, *11*(3), 179-191.

เอกชัย พุทธสอน. (2556). *แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.